

Досвід реструктуризації депресивних старопромислових регіонів Західної Європи показав, що основою їх стабільності в більшості випадків служив розвиток в них наукоємних галузей, сфери ділових послуг, рекреації. Одночасно проводилася «пасивна санація», тобто заохочення еміграції вивільненням робочої сили в інші райони [1].

Отже, наслідки децентралізації державного управління в контексті розвитку депресивних регіонів варто розглядати з двох позицій. По-перше, децентралізація може негативно вплинути на розвиток депресивних регіонів через звуження фінансової бази, що вплине на погіршення стану життя населення. А з іншого боку, децентралізація – це можливість розкрити та використати свій потенціал на благо свого регіону. Але для цього потрібно розробити ефективну державну підтримку та спиратися на європейський досвід.

Список літературних джерел

1. Гладкий Ю. Н., Чистобаев А. И., Основы региональной политики: Учебник - СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 1998. - 659 с.
2. Державний статистичний збірник України за 2015 рік. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Київ, 2015. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm
3. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 04.06.2015 р. № 2023а / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1K768A.html
4. Постанова Верховної Ради України «Щодо стану та перспективи депресивних регіонів, міст та селищ України» від 15.05.2003 № 782-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1964>
5. Регіоналізація і вибори як засоби удосконалення владних відносин в Україні: теорія і практика: монографія / В.Лісничий, О.Грищенко, О.Радченко; за заг. ред. О. Дьоміна. - Х.: Вид-во ХарPI УАДУ «Магістр», 2003.- 580 с.

Науковий керівник: **Королюк Т.О.**, к.е.н.
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Стасюк Т.І., студентка
Національна академія статистики,
обліку та аудиту, м. Київ.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ПОСИЛЕННЯ РОЛІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В Україні уже багато років ведуться дискусії щодо реорганізації (реформи) усієї системи публічної влади в державі. Але вони, в основному, завжди стосувались перерозподілу повноважень у владному трикутнику на національному рівні: Президент – Парламент – Уряд [1]. За таких умов люди, які живуть у конкретних містах і селах, продовжують стикатись з одними і тими ж самими проблемами: дитячі садки і школи, неефективна первинна медична допомога, захаращеність територій сміттям та забрудненість водойм, відсутність якісної питної води тощо.

Постала нагальна потреба в здійсненні децентралізації місцевого самоврядування в Україні [2]. Децентралізація – це передача повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Метою децентралізації місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів [3].

Проте, сьогодні процес становлення та імплементації положень бюджетної децентралізації в Україні проходить достатньо повільно та з певними складнощами. Адміністративний устрій нашої країни поки що залишається ще радянського зразка, а система виконавчої влади і органів місцевого самоврядування створені на основі вертикальної системи прийняття рішень (рис. 1) [4, с. 201]. От тут і виникають основні розбіжності. Яким чином має відбутись зміна владних повноважень між національним та місцевим рівнями влади і які органи мають отримати нові повноваження і ресурси для їх реалізації. Адже мова може йти або про органи місцевого самоврядування, або про органи виконавчої влади, що діють на місцевому рівні – місцеві державні адміністрації та територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади [1, с. 5].

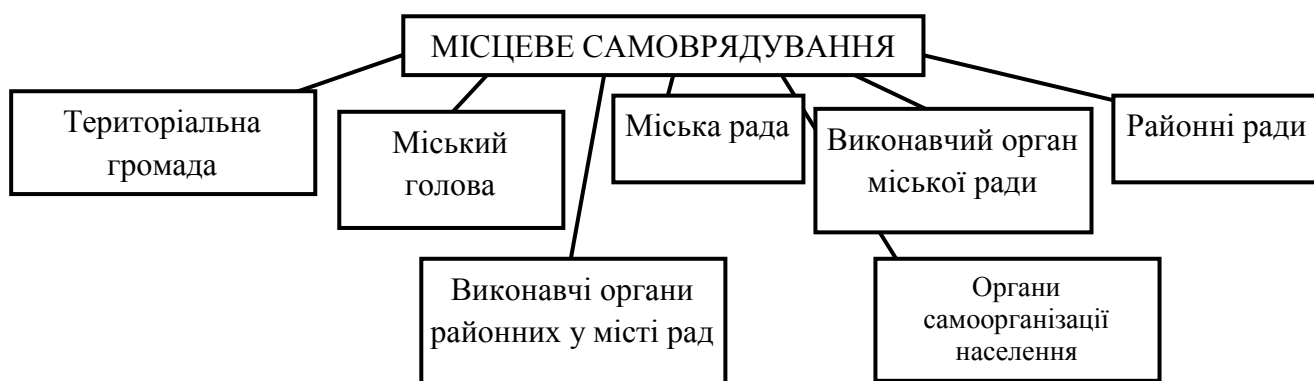

Рис.1. Система органів місцевого самоврядування в Україні [4, с. 201]

Після Революції 2014 року чи не вперше новий уряд почав не з централізації, а навпаки – оголосив про широкую децентралізацію влади і розпорядженням від 01 квітня 2014 року № 333-р схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [5]. Це стало логічним кроком, адже тотальна централізація, яка здійснювалась попередніми урядами, показала свою неспроможність.

Додатковим аргументом тут є і те, що в умовах, коли Україна практично повністю позбавилась державної власності на майно, коли утворена багатокладна ринкова економіка і проведено розмежування у системі публічних коштів на кошти держави та кошти місцевого самоврядування, вирішити усі проблеми життєзабезпечення людини у найбільшому місті і найменшому селі централізованим управлінням не можливо.

З іншого боку, навіть найширша децентралізація не зможе вирішити означених вище проблем, якщо ми не зможемо віднайти ту золоту середину, чи точніше ту ланку адміністративно-територіального устрою, органи управління, які діють на цій ланці, і дійсно мають ресурси для виконання наданих повноважень.

Сьогодні процес децентралізації не можливо уявити без принципу субсидіарності. Принцип субсидіарності вимагає, щоб рішення у державі приймалися на нижчому можливому рівні, і верхні ланки управління вдавались до будь-яких дій тільки у тому разі,

якщо ці дії будуть ефективніші за відповідні дії нижніх ланок [6]. В будь-якій державі Європейського Союзу цей принцип пронизує всю політичну систему кожної країни.

Ідеї субсидіарності мають давню історію і пов'язані з католицькою традицією, згідно якої суспільство має втручатись у справи людини, тільки коли дії родини та регіональної релігійної громади виявляються неефективними [7]. Принцип субсидіарності є одним з наріжних каменів законодавства Європейського союзу і базовою вимогою Європейської хартії про місцеве самоврядування [8]. Теза про неможливість європейської інтеграції без впровадження субсидіарності доводиться величезною кількістю досліджень, і її можна вважати аксіомою.

Принцип субсидіарності застосовується як політична і організаційна норма Європейського Союзу (ст. 3b Маастрихтського договору), згідно з яким політичні рішення повинні прийматися на рівні, найближчому до громадян, проте достатньому для їх ефективного виконання. Зрозуміло, що на практиці знаходження оптимального розташування осередку прийняття рішень може бути наслідком певних домовленостей між центром та нижчими рівнями влади [9]. Це принцип, який передбачає передачу повноважень на прийняття рішень з центрального на нижчі організаційні рівні. Цей принцип було піднесено до рангу конституційної норми в континентальному європейському федералізмі, узasadнюючи процес децентралізації повноважень публічної влади і розширення можливостей участі громадян у процесах прийняття рішень.

Субсидіарність – організаційний і правовий принцип, згідно з яким спільнота вдається до будь-яких заходів лише в тому разі, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на національному, регіональному або місцевому рівнях (виняток становлять сфери виняткової компетенції Спільноти); один з основоположних принципів Європейського Союзу. Означає постійне оцінювання обґрунтованості дій ЄС з погляду наявних можливостей на національному, регіональному та місцевому рівнях [10].

Ідея впровадження в Україні такої форми субсидіарності, як децентралізація влади, має безпосереднє відношення до планів збільшення повноважень регіонів. З цим пов'язані певні проблеми, навіть якщо відкинути вкрай суперечливу перспективу федералізації. Перша проблема полягає у тому, що східні і західні регіони країни мають різні пріоритети щодо вибору зовнішньоекономічних партнерів. Надання регіонам більших прав потенційно може призвести до ситуації, коли внутрішні зв'язки між ними не зможуть протистояти різновекторним зовнішньоекономічним впливам.

Гарантія територіальної цілісності України є базовою умовою децентралізації державної влади на користь збільшення прав регіонів, і це є природним обмеженням на застосування даної форми субсидіарності [11].

Отже, держава може здійснювати децентралізацію влади в інтересах населення, на підставі закону, передаючи частину повноважень органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування. Передаючи повноваження від органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування більш високого рівня адміністративно-територіального устрою на більш низький рівень, має бути забезпечено передачу необхідних для цього ресурсів і надано право органу місцевого самоврядування приймати рішення щодо переданих повноважень виходячи із місцевих особливостей.

Список літературних джерел

1. Ткачук А.Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016.
2. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні: [моногр.] / Таїсія Григорівна Бондарук.; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – К.: Експрес, 2009. – 608 с.

3. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/sut-reformy-detsentralizatsiyi--spromozhnist-rehioniv-samostiyno-zarakhunok-vlasnykh-resursiv-vyrishuvaty-pytannya-mistsevoho-znachennya/>

4. Melnychuk Nataliia. Decentralization as a method of realization budget policy for organs of local government. / Nataliia Melnychuk // Science and practice: Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. – P.200-204

5. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 р. № 333-р.

6. Subsidiarity. EU Glossary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europe.eu.int/scadplus/glossary/subsidiarity_en.htm

7. Subsidiarity. Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Subsidiarity>

8. Основы Европейской хартии местного самоуправления. Методическое пособие / Европейская сеть учебных заведений по подготовке кадров для местных и региональных властей. - М., 1999.

9. М.П. Рагозін. Демократія від А до Я. Словник-довідник [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://iem.donntu.edu.ua/doc/soz/ragozin_slovník/Text.htm

10. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>

11. Олексій Іжак «Принцип субсидіарності ЄС і межі його застосування в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.db.niss.gov.ua/docs/polmil/185.htm&gws_rd=cr&ei=3hCzWPVPjPOwAeGFlfAO

Науковий керівник: **Мельничук Н.Ю.**, к.е.н., доц.
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

Сторонянська І.З., д.е.н., проф.,
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І.Долішнього НАН України»

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Необхідність подолання проблем у територіальному розвитку держави, однією з яких є поглиблення соціально-економічної диференціації територій на міжрегіональному та на внутрішньорегіональному рівні, призвела до того, що на сьогоднішній день в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування та фінансової децентралізації урядом зроблено низку кроків щодо передачі ресурсів і повноважень на місцевий рівень. При цьому відбувається перенесення ваги управлінського процесу та, відповідно, концентрація фінансового ресурсу з рівня регіону на рівень територіальної громади і перетворення області на «статистичну одиницю». Це відповідає європейським тенденціям реформування адміністративно-територіального устрою і принципам побудови громадянського суспільства, зокрема принципу субсидіарності.